

Заклад загальної середньої освіти «Шимковецька гімназія»
Збаразької міської ради

**ПРО МОДЕЛЬ
СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ-
КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ**

Ярослава ДАВИМУКА, директор

ПЕДРАДА- БЕРЕЗЕНЬ 2023

Зараз ми переживаємо не найлегші часи: російсько-українська війна, сплески коронавірусу, важкий психологічний дисбаланс усіх учасників освітнього процесу через щоденні повітряні тривоги, невизначеність через фінансові кактуси освітньої субвенції. Виклики на освіту кардинальні, від цього песимістичні настрої та іноді відсутність «бажання творити», а не просто відпрацьовувати години. Сьогодні я поспробую змодельовати світліну високопрофесійного надавача освітніх послуг закладу загальної середньої освіти «Шимковецька гімназія» Збаразької міської ради і розмірковуватиму про те, якою повинна бути освіта у майбутньому.

Але що, якщо майбутнє розглядати не як щось футуристичне, де учителів замінять роботи чи учні навчатимуться тільки за електронними підручниками? Які ролі виконують педагоги і якими компетентностями володіють педагоги ЗЗСО «Шимковецька гімназія» ЗМР. А також дам декілька порад учителям, як організувати власний професійний та особистісний розвиток.

Сучасних дітей, які сидять нині за партами, називають «цифровим» поколінням. На мою думку, яка школа потрібна цим дітям зараз? Чого у школі варто навчати? В класичній школі, до якої ми звикли, учень – це пасивний реципієнт знань, у новій — учень це учасник процесу пізнання. Тобто він разом з педагогом формує нові знання, а не просто їх пасивно споживає.

Щоб реалізувати це навчання, педагоги повинні оволодіти новими знаннями, навичками, компетентностями. Який він — учитель Нової української школи? Сучасний педагог — це вже не гуру-транслятор нових знань. Це фактично наставник, який вміє організувати процес пізнання учнів. Не просто процес навчання чогось, а саме процес пізнання, який включає висування гіпотез. Учень повинен вчитися ставити запитання і проявляти свій інтерес та допитливість. Відповідно, школа має працювати з допитливістю, як якоюсь частиною людської природи. З одного боку, вчитель допомагає розвинути допитливість, з іншого — спрямувати її для вирішення суттєвих проблем, які мають високу ціну у суспільстві та у світі.

Вчителі нашої гімназії допомагають дитині поставити правильні специфічні запитання, вибрати правильні інструменти для дослідження, пошуку інформації, допомогти їй навчитися відсіювати отримвану інформацію, відділяти випадкове від закономірного, фальшиве від справжнього. У кожного з учасників цього процесу розвинуті й так звані “м’які навички”. Це критичне мислення, креативність, вміння працювати у команді, розв’язувати проблеми, ефективно комунікувати, ставити цілі й досягати їх. Для цього використовують в освітньому процесі активні методи пізнання.

Активне навчання (1-4 класи- вчителі САВЧЕНКО Любов, БАГРІЙ Раїса, ВАВРИЧУК Богдана, МАРТИНЮК Соломія) передбачає вихід за межі класу і за межі навчальної програми, привласнення результатів знань. Вчителі переконані, що учень фактично відчуває, що працює на себе і отримує знання під свій запит. А умовний клас чи певне середовище є тим місцем, де він може їх перевірити, знайти спільників, гідну експертизу, тому йому туди цікаво приходити.

Звичайно, школа майбутнього – інституція, яка працює без примусу. Має й іншу парадигму оцінювання, де оцінка – це не покарання або чинний інструмент тримання в покорі, а просто адекватний зворотній зв’язок. Таке

оцінювання ділиться на самооцінювання та валідацію з боку учителя. Ця модель навчання передбачає й нові ролі учителя (навчання у 5 класі НУШ, вчителі ЧЕРВАТЮК Ірина- природознавство, ПАСТУХ Оксана- математика і фізика). Це педагоги, які скеровують учня та працюють із його запитом, допомагають йому зрозуміти себе, поставити правильні запитання, уточнити їх, вибрати траєкторію руху та не сходити з неї.

Інша роль учителя — ментор, який, на відміну від класичного педагога, не перевіряє знання учнів та не задає домашніх завдань. Ментор — це той, до кого учень приходить сам, щоб дослідити якусь тему і перевірити свої гіпотези (ФЛЕКЕЙ Марія- англійська мова, СУКАЧ Леся-хімія, МЕЛЬНИЧУК Василь- історія та правознавство). Ментор говорить з точки зору практика, відділяє істину від ілюзій, конструктивні рішення, які будуть працювати, від тих, які будуть неефективними і, таким чином, наблизити учня до результату.

Інша роль учителя — фасилітатор. У гімназії застосовується дуже багато групових способів пізнання і дослідження, а не сидіння “потилиця в потилицю” у класі. Це використання колективного інтелекту, вміння зібрати команду, працювати у ній (ДЯЧУК Марія- зарубіжна література, ВАВРИЧУК Галина- українська мова та література, ВАВРИЧУК Марія- математика, РЕЗНІК Галина – вчитель фізичної культури).. Фасилітатор – це той, хто відповідає за групову динаміку, хто вміє цей процес зробити ефективнішим. Звичайно, педагоги обізнані з усіма необхідними компетентностями, і відповідно до нових ролей, вміло обирають свою спеціалізацію.

Якщо ж говорити про шкільні предмети, як галузі знань, вони нікуди не зникають. Але сьогодні вони постають не як певний склад, на якому розфасовані по коробках факти, а стають більш лабораторією, де факти не лежать на полицях, а у конкретних ситуаціях здобуваються шляхом зазирання у мікроскоп, здійснення обрахунків під час самостійної роботи в архівах...

У цьому випадку педагог є не просто учителем-предметником, це людина, яка сама розвивається, окреслює проблеми більш високого рівня і залучає учнів у цей процес як гід, який веде за собою та показує, на що спроможна сучасна наука.

Закон України «Про освіту» визначає нові форми освіти, зокрема й сімейну. Сімейна форма освіти- це перевірка на гнучкість для учителів. Вміння надати якісні консультації для здобувачів освіти, які зараз перебувають за кордоном(їх у нашій гімназії зараз 10)- це радше норма сьогодення, аніж виклик часу.

Педагоги вправно комбінують усі запити здобувачів освіти під час консультацій. Як би я зазначила це є активне навчання та навчання на основі учнівського запиту процес конструювання учнями знань шляхом формулювання власних запитань та пошуку відповідей на них. Єврокомісія у своєму звіті про ключові компетентності, датованому лютим 2021 року якраз і визначає навчання на основі запиту як одну із провідних методологій освіти, яка допоможе досягнути того рівня компетентностей, на які розраховує ринок та світова спільнота.

Сьогодні є вчителі, які вітають зміни в освіті та хочуть їх упроваджувати. Цьогоріч ми стали учасники локального проєкту впровадження ЕЛЕКТРОННОГО журналу та відповідно ЕЛЕКТРОННОГО щоденника.

Все ж таки більшість педагогів, так зване ядро, психологічно готові до змін. Хтось з них розуміє, що вони мусять змінюватись, комусь це цікаво, тому що змінюються інші. Для цього існують широкі можливості для освоєння спеціальних навичок та інструментів. Для цього в Україні існують (не)регіональні конференції EdCamp, освітня спілка «Освіторія», платформа онлайн-освіти EdEra, організація, що працює з управлінською культурою школи «Про.Світ», програма лідерського розвитку «Навчай для України».

На часі новизна закону України «Про освіту» про те, що кожна доросла людина повинна мати власну стратегію навчання упродовж життя. Якщо говорити про педагога нашої гімназії, якою повинна бути його стратегія і яким чином розвивати цей навик?

Перш за все учителю варто зрозуміти, що він має бути спеціалістом з людського розвитку, а не просто предметником чи вчителем початкових класів. Наприклад, педагог може професійно розвиватись: може бути автором книжок, письменником чи дослідником. Так вчитель української мови та літератури ВАВРИЧУК Галина здобула визнання у напрямку розроблення екологічної стежини на обласному етапі конкурсу та нагороджена грамотою управління освіти Тернопільської адміністрації

Потрібно бути в курсі можливостей особистісного і професійного розвитку, які сьогодні є, а їх дуже багато. Звичайно частина сервісів для розвитку є платними і потрібно бути готовим інвестувати в себе. Але є інструменти, цілком доступні у мережі інтернет. Наприклад, онлайн–курси від провідних університетів чи інтелектуальних центрів світу, які можна пройти не виїжджаючи зі свого села. Стимулом для педагогів початкових класів, української мови та математики є СЕРТИФІКАЦІЯ.

На наступний навчальний рік – це завдання номер один для нашої гімназії. Метою сертифікації є виявлення та стимулювання педагогічних працівників з високим рівнем професійної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню. Сертифікація складається з трьох етапів, що відбуваються послідовно один за одним, а саме із:

- 1) незалежного тестування учасників сертифікації (проводить Український та регіональні центри оцінювання якості освіти);
- 2) самооцінювання учасниками сертифікації власної педагогічної майстерності (проводить Державна служба якості освіти та її територіальні органи);
- 3) вивчення практичного досвіду роботи учасників сертифікації (проводить Державна служба якості освіти та її територіальні органи).

До кожного наступного етапу допускатимуться ті учасники, які успішно пройшли попередній.

Педагогічні працівники беруть участь у сертифікації виключно на добровільних засадах і можуть відмовитися від участі на будь-якому її етапі.

Відповідно до [наказу МОН](#) у 2023 році участь у сертифікації зможуть взяти не більше 1500 вчителів початкової школи, а також по 500 вчителів з математики і української мови та літератури, які забезпечують реалізацію нового Державного стандарту на першому циклі базової загальної середньої освіти (нагадаю, що

перший цикл базової середньої освіти - адаптаційний (5-6 роки навчання);
другий цикл базової середньої освіти - базове предметне навчання (7-9 роки навчання); перший цикл профільної середньої освіти - профільно-адаптаційний (10 рік навчання); другий цикл профільної середньої освіти - профільний (11-12 роки навчання)

Реєстрація вчителів початкової школи для проходження сертифікації триватиме з 30 січня по 13 лютого 2023 року, вчителів математики та української мови і літератури – упродовж 01–11 серпня.

Український центр оцінювання якості освіти проводить незалежне тестування для вчителів

- початкових класів 11 березня- 49 місць для Тернопільської області;
проводитиме для вчителів математики 9 вересня-19 місць:

Зміст тесту для **вчителів математичної освітньої галузі** визначено Програмою незалежного тестування, затвердженою Міністерством освіти і науки України.

Тест міститиме 90 завдань трьох форм: з вибором однієї правильної відповіді (75 завдань), на встановлення відповідності (5 завдань) та відкритої форми з короткою відповіддю (10 завдань), – на виконання яких буде відведено **180 хвилин**.

Значна кількість завдань тесту для цієї категорії вчителів (75 %) стосуватиметься розділу Програми «Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)»: 44 % від загальної кількості завдань перевірятимуть систему теоретичних знань із предметів та інтегрованих курсів математичної освітньої галузі, необхідну для реалізації вимог державних стандартів середньої освіти. Питанням організації освітнього середовища та навичкам управління освітнім процесом відведено 11 % і 10 % завдань відповідно.

Лише 4 % становитимуть завдання, які стосуються навичок партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу. Оцінюватимуть роботу відповідно до Схеми нарахування балів: по 1 тестовому балу за кожну правильну відповідь на завдання з вибором однієї правильної відповіді; по 1 тестовому балу за кожну правильно визначену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності; по 1 тестовому балу за кожну правильно зазначену відповідь до структурованого завдання відкритої форми з короткою відповіддю, по 2 тестових бали за кожну правильно зазначену відповідь до неструктурованого завдання відкритої форми з короткою відповіддю. Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання сертифікаційного тесту, – **110**.

та української мови і літератури 9 вересня 18 місць:

Зміст тесту для вчителів мовно-літературної освітньої галузі визначено Програмою незалежного тестування, затвердженою Міністерством освіти і науки України.

Тест для вчителів мовно-літературної освітньої галузі міститиме **90 завдань** двох форм: з вибором однієї правильної відповіді (82 завдання) та на встановлення відповідності (8 завдань), – на виконання яких буде відведено **180 хвилин**.

Лева частка завдань тесту для вчителів-філологів (75 %) стосуватиметься розділу Програми «Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)». Так, аж 44 % від загальної кількості завдань перевірятимуть систему теоретичних знань із предметів та інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі, необхідну для реалізації вимог державних стандартів середньої освіти.

Майже однакову частку від кількості завдань тесту відведено питанням організації освітнього середовища та навичкам управління освітнім процесом (11 % і 10 % відповідно), найменшу – навичкам партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу (4 %).

Оцінювання здійснюватимуть відповідно до Схеми нарахування балів: по 1 тестовому балу за кожну правильну відповідь на завдання з вибором однієї правильної відповіді і за кожну правильно визначену логічну пару в завданнях на встановлення відповідності. Максимальна кількість балів, яку може набрати учасник/учасниця сертифікації, правильно виконавши всі завдання тесту, – 114.

- Важливим є залучення вчителів до роботи в експертних групах із сертифікації.
ЧОМУ МОДЕЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ- ЦЕ КОНКУРЕНТНО СПРОМОЖНИЙ ВЧИТЕЛЬ:

Бо 29 грудня 2020 року Опубліковано МОН України, але затверджено Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)
Професійний стандарт вчителя внесено до Реєстру професійних стандартів, його можна переглянути [за посиланням](#).

Професійний стандарт втілює сучасний підхід до визначення переліку та опису загальних і професійних компетентностей вчителя. До загальних компетентностей увійшли **громадянська, соціальна, культурна, лідерська та підприємницька.**

До переліку професійних компетентностей увійшли:

- **мовно-комунікативна;**
- **предметно-методична;**
- **інформаційно-цифрова;**
- **психологічна;**
- **емоційно-етична;**
- **педагогічне партнерство;**
- **інклюзивна;**
- **здоров'язберезувальна;**
- **проектувальна;**
- **прогностична;**
- **організаційна;**
- **оцінювально-аналітична;**
- **інноваційна;**
- **рефлексивна;**
- **здатність до навчання впродовж життя.**

Документ також містить опис професійних компетентностей вчителя в розподілі за кваліфікаційними категоріями – спеціаліст, спеціаліст другої категорії, спеціаліст першої категорії, спеціаліст вищої категорії.

Профстандарт дозволяє вчителям визначати чіткі орієнтири власного професійного розвитку, а також запобігає ризикам необ'єктивного оцінювання професійних компетентностей вчителів під час їхньої атестації та сертифікації.